

Vergaderjaar 2009–2010

21501-28

Defensieraad

Nr. 55

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2009

Op 28 en 29 september werd in Gotenborg een informele bijeenkomst gehouden van EU-ministers van Defensie. De onderwerpen van gesprek waren *maritime surveillance*, civiel-militaire capaciteitsontwikkeling, flexibelere inzet van de EU *Battlegroups*, de EVDB-operaties Atalanta en Althea en de Europese defensiemarkt en -industrie. Hieronder treft u het verslag van deze vergadering aan.

Maritime Surveillance

SG/HV Javier Solana wees op het belang van een *comprehensive approach* waar het *maritime surveillance* betreft. De directeur van het *European Defence Agency* (EDA) Alexander Weis legde uit dat het EDA, samen met de Europese Commissie en met andere agentschappen zoals FRONTEX, werkt aan het verbeteren van de interoperabiliteit van bestaande informatiesystemen. Ook werkt het EDA aan een conceptueel document over *maritime surveillance*. Weis onderstreepte het belang van samenwerking met de NAVO en kondigde aan de eerste resultaten van zijn onderzoeken begin 2010 te kunnen presenteren.

De Europese Commissie kondigde aan dat zij heeft gewerkt aan voorstellen over *maritime surveillance* die vooral zijn gericht op een beter gebruik van de beschikbare data en betere samenwerking tussen civiele en militaire actoren.¹

Ik heb ervoor gepleit *maritime surveillance* vooral op lokaal en regionaal niveau uit te voeren in plaats van een extra laag in Brussel te creëren. Hiervoor kreeg ik steun van mijn collega's uit Bulgarije, Roemenië, Malta en Portugal. De ministers van Defensie van een groot aantal lidstaten steunden de voorstellen van het voorzitterschap betreffende een nauwere samenwerking tussen het EDA en de Commissie en tussen civiele en militaire actoren. Mijn Spaanse collega kondigde aan dit onderwerp ook op de agenda te plaatsen onder het Spaanse voorzitterschap in de eerste helft van 2010. Ook onderstreepte zij het belang van samenwerking met de NAVO. Het voorzitterschap concludeerde dat de meeste lidstaten posi-

¹ Op 15 oktober 2009 is een mededeling over een gemeenschappelijke gegevensuitwisselingstructuur voor het maritieme gebied van de EU gepubliceerd (COM(2009)538 definitief). Een fiche over deze mededeling wordt binnenkort naar de Kamer verzonden.

tief waren over de noodzaak tot verbetering van de civiel-militaire samenwerking ten aanzien van *maritime surveillance*. Het voorzitterschap wil op basis van Commissie-voorstellen komen tot Raadsconclusies in november. In annex 1 die gevoegd is bij deze brief ga ik, op verzoek van de Kamer, in op het eigen karakter van het Europees agentschap Frontex en de verhouding tot *maritime surveillance*.

Civil-Military Capability Development

Het Voorzitterschap opende de discussie over civiel-militaire capaciteitsontwikkeling met de vraag aan de ministers zich vooral te richten op praktische samenwerking tussen de civiele en militaire kant van het EVDB. SG/HV Solana beklemtoonde dat het karakter van het EVDB vooral civiel-militair is, maar dat verbetering in de samenwerking noodzakelijk is. De recent opgerichte *Conduct and Planning Capability* (CPCC) en de EU Militaire Staf (EUMS) zouden, op basis van operationele ervaringen, een belangrijke rol moeten spelen bij het identificeren van capaciteiten die zowel civiel als militair kunnen worden gebruikt. Verschillende lidstaten noemden gebieden waarop een *dual-use* van middelen mogelijk is. Te denken valt dan aan gezamenlijke training en opleiding, het delen van logistieke ondersteuning en medische evacuatie. Ik heb ook gewezen op het belang van samenwerking met de NAVO bij de capaciteitsontwikkeling. Tevens heb ik gepleit voor meer synergie tussen de civiele en militaire *Headline Goal*.

Om uitvoering te geven aan meer civiel-militaire samenwerking heb ik wederom het belang onderstreept van het nog op te richten *Crisis Management Planning Directorate* (CMPD).

Battlegroups

Tijdens de discussie over een flexibelere inzet van de EU *Battlegroups* bleek dat lidstaten niet genegen zijn het oorspronkelijke concept aan te passen. De meeste lidstaten zijn van mening dat *Battlegroups* vooral bedoeld zijn voor *Rapid Response*. Ik heb tijdens de vergadering gezegd niets te voelen voor het gebruik van elementen van de *Battlegroup* voor de normale *force generation* en kreeg daarvoor bijval van enkele lidstaten. Maar anderen vroegen zich af of ook dit niet onderwerp van discussie moet zijn. Wel heb ik gepleit voor het gebruik van één *Battlegroup* als (*over-the-horizon*) strategische reserve. Op dat voorstel werd door een aantal lidstaten positief gereageerd, maar andere collega's merkten op dat het dan om een van de twee gereedstaande *Battlegroups* moet gaan en dat dit alleen op ad hoc basis kan geschieden. Ten slotte heb ik gepleit voor betere samenwerking tussen de twee gereedstaande *Battlegroups*. Ook dat voorstel viel in goede aarde. Andere collega's voegden daaraan toe dat niet alleen de samenwerking tussen *Battlegroups* moet worden verbeterd, maar dat ook de contacten met de EUMS moeten worden aangehaald door bijvoorbeeld liaisons te plaatsen bij de EUMS. Een aantal lidstaten vroeg aandacht voor de financiering van inzet van de *Battlegroups* en bepleitte een uitbreiding van de gezamenlijke financiering. Tijdens de RAZEB in november zal dit onderwerp opnieuw op de agenda staan en ook het Spaanse voorzitterschap is voornemens de discussie over een flexibelere inzet van de *Battlegroups* in 2010 voort te zetten. Als annex bij deze brief treft u, desgevraagd, een overzicht van de gereedstaande *Battlegroups* die momenteel zijn toegezegd.

Atalanta

Operatiecommandant Schout-bij-nacht Hudson gaf een toelichting op de totstandkoming van de missie en de stand van zaken. Hudson zei, in navolging van Solana, dat *Atalanta* een succes is. De coördinatie met

andere actoren zoals de NAVO en de VN, maar ook met landen als China, Japan, Rusland en de Verenigde Staten verloopt goed. Desondanks bleef Hudson alert op dit punt, omdat hier volgens hem de sleutel ligt tot een succesvolle aanpak van het piraterijprobleem op zee. Solana voegde daaraan toe dat actie aan land nodig is om de wortels van het probleem aan te pakken. Hudson kondigde aan dat het einde van de moessonperiode zou zorgen voor een toename van het aantal piraterijaanvallen. Atalanta is daarop voorbereid.

Commissievertegenwoordiger Wright meldde dat de Commissie steun verleent aan Kenia en ook bereid is andere landen in de regio te ondersteunen bij de berechting van piraten. In het kader van het bestuderen van de EU-opties ter verbetering van veiligheid en stabiliteit in Somalië, wees Wright erop dat EU-activiteiten in de regio zich vooral zouden moeten richten op de ondersteuning van de Afrikaanse Unie.

Veel van mijn collega's waren positief over Atalanta en stelden dat de EU met deze operatie aantoont in staat te zijn met andere organisaties en landen het piraterijprobleem aan te pakken. Ook ik heb het belang onderstreept van een goede coördinatie met NAVO, CTF-151 en individuele landen. Ik heb commandant Hudson gevraagd naar het onderzoek betreffende het plaatsen van *Vessel Protection Detachments* (VPD's) aan boord van koopvaardij schepen. Hudson antwoordde dat hij daar wel voorstander van is, maar dat het plaatsen van VPD's in de praktijk niet gemakkelijk blijkt te zijn. De resultaten van het onderzoek waren nog niet bekend.

Verschillende collega's deelden de zorg van Hudson over het risico van mogelijke overbelasting van het Keniaanse rechtssysteem. Mijn Duitse collega en ik refereerden daarbij aan het Nederlandse voorstel om een regionaal tribunaal op te richten. Een aantal collega's was positief over een rol voor de EU in Somalië. De voorstellen hieromtrent moeten echter nog worden uitgewerkt. Mijn Franse collega refereerde verder aan het Franse initiatief om Somalische militairen te trainen in Djibouti en riep andere lidstaten op hieraan mee te doen.

Althea

SG/HV Solana deelde mee dat er sinds de RAZEB in mei geen sprake was van significante wijzigingen in de politieke situatie in Bosnië-Herzegovina. Solana betwijfelde of de *Peace Implementation Council* in november een besluit zou nemen over de toekomst van de *Office of the High Representative* (OHR). Solana bracht de boodschap van EUSV Inszko over dat wanneer de OHR niet wordt gesloten een executieve capaciteit noodzakelijk blijft. Operatiecommandant en DSACEUR McColl zei dat de veiligheidssituatie kalm en stabiel is. De lokale autoriteiten zijn volgens hem goed in staat om de veiligheidssituatie in de hand te houden. McColl werkt nu verder aan *prudent planning* waarbij hij ook zal kijken naar het vooralsnog handhaven van een uitvoerende capaciteit onder Althea en het gelijktijdig opbouwen van een trainingsmissie. Mijn Poolse collega pleitte voor een gezamenlijk besluit over de terugtrekking van troepen. De toekomstige trainingsmissie zou volgens hem ook een breder Europees perspectief moeten bieden op integratie in Europese structuren. Een aantal lidstaten verzette zich eveneens tegen unilaterale terugtrekking van troepen. Mijn Spaanse collega echter was van mening dat er geen militaire rol meer voor de EU in Bosnië-Herzegovina is weggelegd.

Defensiemarkt en industrie

EDA-directeur Weis wees op het belang van een open en transparante defensiemarkt en industrie. Het EDA had daar de afgelopen tijd hard aan gewerkt en voorstellen gepresenteerd. Weis riep de lidstaten op om zich

vooral ook te houden aan de *EDA Gedragscode* die was opgesteld. Ik heb de oproep van Weis gesteund beter gehoor te geven aan de bestaande afspraken over aanbestedingen van defensiemateriaal. Mijn Duitse collega onderstreepte het belang van het *level-playing field* en riep lidstaten op tot een open discussie. Het Verenigd Koninkrijk plaatste kritische kanttekingen bij het gebruik van de term *level-playing field* en de verschillende uitleg die daaraan kan worden gegeven.

EDA Budget

EDA-directeur Weis presenteerde eveneens nieuwe voorstellen voor het EDA-budget in de komende drie jaren. Na de discussie tijdens de RAZEB in mei jl. was het driejarig budgetvoorstel verlaagd, om zo tegemoet te komen aan de wens van diverse lidstaten het budget te beperken tot het strikt noodzakelijke. Er was brede steun voor het budgetvoorstel voor 2010, maar mijn Britse collega kon nog niet instemmen met de voorstellen voor 2011 en 2012. Weis moet dus voor de RAZEB in november met nieuwe voorstellen komen voor 2011 en 2012.

De minister van Defensie,
E. van Middelkoop

Annex 1 : Relatie Maritime Surveillance en Frontex

In december 2007 stemde de Europese Raad in met het blauwboek van de Europese Commissie over het integrale Europese maritieme beleid. Het onderwerp *Maritime Surveillance* (MARSUR) is een van de speerpunten binnen dit bredere beleidskader. Het doel hierbij is niet de ontwikkeling van een nieuw maritiem toezichtstelsel, maar de creatie van een netwerk van bestaande systemen dat de verschillende maritieme sectoren (douane, kustwacht, visserij-inspectie, defensie, grensbewaking) en regio's moet overstijgen. Door versnipperde informatie te combineren en afspraken te maken over informatieverzameling en deling, wordt tegemoetgekomen aan de groeiende behoefte aan een gemeenschappelijke beeldopbouw in het steeds drukker wordende maritieme domein. Het belang hiervan is gegroeid met het oog op de veiligheid van scheepvaartverkeer, de bescherming van het milieu en de tijdige opsporing van (mensen-) smokkel en illegale visserij en immigratie. Vanuit militair en nationaal veiligheidsperspectief kunnen daaraan aspecten als de bestrijding van piraterij, terrorisme en de proliferatie van massavernietigingswapens worden toegevoegd.

Door maritieme toezichtssystemen te integreren kunnen overheden effectiever en efficiënter opereren. MARSUR-initiatieven van de Europese Commissie en ook het EDA kunnen een optimaal gebruik van al beschikbare informatie en toezichtssystemen en betere civiel-militaire samenwerking op het vlak van maritieme veiligheid bevorderen. Dit komt de inzet van Nederlandse maritieme eenheden voor nationale en kustwachttaken en in internationale operaties ten goede. Wel moet worden gewaakt voor duplicering van activiteiten en moeten juridische en bestuurlijke obstakels en beveiligingseisen met betrekking tot gevoelige informatie in het oog worden gehouden. Ook moet worden voorkomen dat nieuwe Europese initiatieven bestaande en goed werkende initiatieven en samenwerkingsverbanden in nationaal en regionaal verband gaan doorkruisen.

Het Europese agentschap Frontex coördineert de operationele samenwerking tussen de zelfstandig bevoegde EU-lidstaten betreffende het beheer van de buitengrenzen, helpt de lidstaten bij het opleiden van nationale grenswachten, voert risicoanalyses uit en doet onderzoek naar illegale immigratie.

Tevens biedt het agentschap de nodige ondersteuning bij de organisatie van gezamenlijke terugkeeroperaties. In de Raadsconclusies van de Europese Raad van december 2006 is gesteld dat in de komende periode prioriteit gegeven moet worden aan het onderzoeken van de mogelijkheid van het creëren van een Europees surveillancesysteem voor de zuidelijke zeegebieden. Frontex heeft in reactie daarop een studie laten uitvoeren naar dit concept. Op basis van deze studie en de daaropvolgende Commissie-Mededeling van februari 2008 heeft de Europese Commissie een aantal expertbijeenkomsten georganiseerd om de eerste stappen van het zogenoemde EUROSUR nader uit te werken. De Nederlandse regering is positief over de ontwikkeling van EUROSUR, aangezien het kan bijdragen tot de terugdringing van illegale migratie. Het initiatief kan een bijdrage leveren aan de totstandkoming van een beter geïntegreerd toezicht en beeldopbouw in het totale Europese maritieme domein. Dit komt de inzet van Nederlandse maritieme eenheden in Frontex-operaties en in EVDB- en NAVO-operaties ten goede.

ANNEX 2: Toezeggingen aan EU «Battlegroups»

		Semester	Lidstaten (& derde landen)	Lead nation	
Full Operational Capable (FOC)	Gedetailleerde toezeggingen	2009-2	Tsjechië, Slowakije	Tsjechië	
			België, Frankrijk, Luxemburg	België	
		2010-1	PL, DE, LV, LT, SK	Polen	
			Verenigd Koninkrijk, Nederland	VK	
		2010-2	Italië, Roemenie, Turkije	Italië	
			Spanje, Frankrijk, Portugal	Spanje	
		2011-1	Nederland, Duitsland, Finland, Oostenrijk, Litouwen	Nederland	
			Zweden, Noorwegen, Finland, Estland, Ierland	Zweden	
		BG-package toezeggingen	2011-2	Griekenland, Bulgarije, Roemenië, Cyprus	Griekenland
				Frankrijk of Portugal, Spanje, Italië ¹	Portugal
	2012-1		Frankrijk, België, Luxemburg	Frankrijk	
			vacant		
	2012-2		Italië, Slovenië, Hongarije	Italië	
			Duitsland, Oostenrijk, Ierland, Tsjechië, Kroatië, FYROM	Duitsland	
	2013-1		vacant		
			vacant		
	Initiële aanbiedingen		2013-2	Verenigd Koninkrijk, Zweden	VK
				België, Luxemburg (tbc) ²	België (tbc)
		2014-1	Griekenland, Bulgarije, Roemenië, Cyprus (tbc)	Griekenland	
			vacant		
2014-2		vacant			
		vacant			

¹ EUROFOR (onder Portugese leiding), nog te bevestigen.

² Additionele deelnemers nog te identificeren.